

EUROOPAN KOMISSIO
TERVEYDEN JA ELINTARVIKETURVALLISUUDEN PÄÄOSASTO

Elintarvikkeiden kestävyys, kansainväliset suhteet
Pelloilta pöytään -strategia

YHTEENVETOKERTOMUS

RUOKAHÄVIKKIÄ JA RUOKAJÄTETTÄ KÄSITTELEVÄN EU:N FOORUMIN

JA EUROOPPALAISEN KANSALAISPANEE LIN YHTEINEN KOKOUS

TERVEYDEN JA ELINTARVIKETURVALLISUUDEN PÄÄOSASTO (SANTE)

Hybridi

7.11.2023

Puheenjohtaja (1): Klaus Berend, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto

Euroopan komissio ja EU:n elimet (9): Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto, ympäristöasioiden pääosasto, maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto, tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto, Yhteinen tutkimuskeskus, Eurostat, EEA (Euroopan ympäristökeskus), EASME (pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaava toimeenpanovirasto), ETSK (Euroopan talous- ja sosiaalikomitea), AK (Euroopan alueiden komitea).

Edustetut jäsenvaltiot (23): BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, FR, IT, LT, LU, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE

Yksityisen sektorin organisaatiot (39): BEUC (Euroopan kuluttajaliitto), BOROUME, COPA COGECA (COPA COGECA- The European Voice of Farmers and Agri-Cooperatives), CTC (Clean Technology Centre ((Munster Technological University)), Consorzio Bestack, DUH (Deutsche Umwelthilfe e.V.), ECSLA (European Cold Storage and Logistics Association), EFFPA (European Former Foodstuff Processors Association), EuroCommerce (eurooppalainen järjestö, joka edustaa vähittäis- ja tukkumyyntialaa), EuroCoop (Euroopan kulutusosuuskuntien yhteisö), EUPPA (European Potato Processors' Association), Europatat (European Potato Trade Association), FEBA (Euroopan ruokapankkien keskusjärjestö), FoodCloud, FoodServiceEurope, FOODWIN (Food Waste Innovation Network), Freshfel Europe, EUCOFEL (European Fruit and Vegetables Trade Association), Azti-säätiö (Fundación AZTI - AZTI Fundazioa), HOTREC (Hotels, Restaurants & Cafés in Europe), HUA (Harokopio University), HFBA (Hungarian Food Bank Association), Independent Retail Europe, IFWC (International Food Waste Coalition), Last Minute Market, Les Restos du Coeur, MATVETT-NORSUS-NOFIMA CONSORTIUM, Rabobank, Regal Normandie, SWF (Stop Wasting Food -liike), Too Good To Go, Venturis Horeca, WUR (Wageningen University & Research), WRAP (Waste & Resources Action Program), World Union of Wholesale Markets (WUWM), Zero Waste Scotland.

Muut julkiset organisaatiot (5): OECD (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö), FAO (Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö), UNEP (YK:n ympäristöohjelma).

Tarkkailijat (1): NO

Ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin ja eurooppalaisen kansalaispaneelin yhteinen kokous

1. Puheenjohtajan tervetuliaissanat ja johdanto palautetilaisuuteen: Klaus Berend, johtaja, elintarviketurvallisuus, kestävyys ja innovointi

Puheenjohtaja avasi tilaisuuden toivottamalla osallistujat tervetulleiksi eurooppalaisen kansalaispaneelin sekä ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin jäsenten yhteiseen kokoukseen. Puheenjohtaja kiitti eurooppalaisen kansalaispaneelin jäseniä suosituksista, joilla autetaan tehostamaan toimia elintarvikejätteen torjumiseksi EU:ssa. Puheenjohtaja viittasi komission hyväksymään lainsäädäntöehdotukseen, jossa asetetaan elintarvikejätteen vähentämistavoitteita, jotka jäsenvaltioiden on saavutettava vuoteen 2030 mennessä. Hän viittasi myös julkaistuun kansalaispaneelin raporttiin ja ehdotukseen liittyvään vaikutustentarviointiin. Euroopan komissio esitti raportissa näkökulmansa kansalaisten suosituksiin ja toi esiin, miten ne tukevat elintarvikejätettä koskevaa kattavaa työtä ja auttavat jäsenvaltioita saavuttamaan tulevia tavoitteita.

2. Moderoijan johdanto

Moderoija toivotti osallistujat verkossa ja Brysselissä tervetulleiksi ja esitteli kokouksen ohjelman.

3. Terveysten- ja elintarviketurvallisuuden pääosaston pääjohtajan Sandra Gallinan avauspuheenvuoro (video)

Pääjohtaja Gallina käsitteli avauspuheenvuorossaan Euroopan komission lainsäädäntöehdotusta ja korosti kansalaisten suositusten merkitystä elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisessä EU:ssa. Kansalaisten suositukset on otettu huomioon lainsäädäntöehdotuksessa esitetyissä sitovissa tavoitteissa. Jos tavoitteet hyväksytään, se edellyttää, että jäsenvaltiot omaksuvat yhdenmukaisen lähestymistavan, johon kaikki keskeiset toimijat osallistuvat elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseksi ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukemiseksi. Pääjohtaja kiinnitti huomiota kansalaisten kehoitukseen perustaa oikeudenmukainen ja tasapuolinen elintarvikeketju ja tukea elintarvikkeiden lahjoittamista kaikkialla EU:ssa. Lisäksi hän kiinnitti huomiota elintarvikejätteen seurannan merkitykseen ja siihen, että elintarvikealan toimijoita rohkaistaan sitoutumaan elintarvikejätteen vähentämiseen muun muassa elintarvikealan vastuullista yritystoimintaa ja markkinointia koskevien käytännönsääntöjen avulla.

4. Viestinnän pääosaston kommentit

Edustuksesta ja viestinnästä jäsenvaltioissa vastaavan osaston johtaja Richard Kühnel korosti yhteisen kokouksen merkitystä, sillä kokous tarjoaa Euroopan komissiolle ja foorumin jäsenille mahdollisuuden antaa kansalaisille palautetta heidän suosituksistaan. Kühnel totesi, että kansalaispaneelien seuraavan kierroksen valmistelu on käynnissä, ja ilmoitti, että kansalaisten osallistumisalusta on pian saatavilla verkossa.

5. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen kansalaispaneelin suositusten esittely ja keskustelu paneelin jäsenten kanssa (aihekokonaisuus I: Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: Pelloilta pöytään) ([PDF](#))

Aihekokonaisuuden I parissa työskennelleet eurooppalaisen kansalaispaneelin edustajat esittelivät [suositukset 1–7](#). Tämän jälkeen he keskustelivat paneelin jäsenten kanssa, joihin kuului edustajia

Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosastosta (SANTE) ja maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosastosta (AGRI), Ranskan maatalous- ja elintarvikeomavaraisuusministeriöstä, COPA COGECasta ja FEBAsta.

Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto kiitti kansalaisia heidän suosituksistaan ja kehotti kaikkia toimijoita osallistumaan aktiivisesti elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen ja vahvistamaan yhteistyötä koko elintarvikeketjussa. Tällainen yhdennetty lähestymistapa on otettu huomioon EU:n jätelainsäädännössä asetetuissa velvoitteissa sekä Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksessa, jossa asetetaan elintarvikejätteen vähentämistavoitteita. Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto esitti kommentteja kansalaisten suosituksista keskittyen suosituksiin 3, 4, 5 ja 6.

EU:n jätelainsäädännössä (jätepuitedirektiivissä) edellytetään jo, että jäsenvaltiot kannustavat elintarvikkeiden lahjoittamiseen. Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksen tulisi antaa lisää pontta ja tukea tälle käytännölle kaikkialla EU:ssa ja tällä tavoin edesauttaa ylijäämäelintarvikkeiden saattamista apua tarvitsevien saataville. Euroopan komissio on myös myöntänyt rahallisia (toimikohtaisia) avustuksia Euroopan ruokapankkien keskusjärjestölle (FEBA) sisämarkkinaohjelman puitteissa tukeakseen ruokapankkien valmiuksien kehittämistä. Euroopan komissio selitti, että ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevä EU:n foorumi ja digitaalisten resurssien verkosto eli [EU:n verkkoportaaali ruokahävikin ja -jätteen syntymisen ehkäisemisestä](#) perustettiin, jotta voitaisiin vastata tarpeeseen helpottaa tietojen ja parhaiden käytäntöjen jakamista. Lisäksi Euroopan komission Yhteinen tutkimuskeskus on kehittänyt arviointikehyksen, joka auttaa kaikkia toimijoita arvioimaan elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevien aloitteiden tehokkuutta, mukaan lukien laskurin asiaan liittyvien vaikutusten määrän arvioimiseen. Kaupunkiverkostot, kuten EURO CITIES, Milanossa allekirjoitettu elintarvikepolitiikkaa koskeva kaupunkien sopimus ja ICLEI (paikallisviranomaisten kestävän kehityksen järjestö), tarjoavat erilaisia kaupungeille suunnattuja vertaisohjelmia. Elintarvikejätteen määrää koskevien tietojen osalta EU:n jätelainsäädännössä edellytetään, että jäsenvaltiot seuraavat elintarvikejätteen määriä elintarvikeketjun jokaisessa vaiheessa yhteisen mittausmenetelmän mukaisesti ja raportoivat havainnoistaan EU:n tilastotoimistolle Eurostatille. Kansalaisten osallistuminen on aihe, joka voidaan ottaa tulevaisuudessa ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin asialistalle, jotta jäsenet voivat jakaa kokemuksiaan ja oppia niistä.

Myös **maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto** kiitti kansalaisia heidän suosituksistaan ja huomautti, että kansalaisten suositukset 1, 2 ja 7 käsittelevät elintarvikkeiden kestävyyttä yleisemmin ja että paikallisten, kausittaisten ja lyhyiden toimitusketjujen välistä yhteyttä elintarvikejätteen vähentämiseen ei ole vielä sinänsä osoitettu. Kansalaisten suositukset heijastavat Euroopan komission yleistä käsitystä elintarvikkeiden kestävyudesta, ja niissä varmistetaan, että kaikki asiaankuuluvat ulottuvuudet otetaan huomioon. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto muistutti sisämarkkinasääntöjen sekä alueellisten ohjelmien, aluekohtaisten toimenpiteiden ja elintarvikejärjestelmien edistämisen tärkeydestä. Se mainitsi, että jotkin jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet paikallisten markkinoiden ja lyhyiden toimitusketjujen tuen yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) alaisiin kansallisiin strategisiin suunnitelmiinsa ja että YMP:n strategisissa suunnitelmissa ei ole operatiivista indikaattoria, jonka avulla voitaisiin seurata pyrkimyksiä vähentää ruokahävikkiä ja elintarvikejätettä. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto korosti, että kaikilla elintarvikeketjun toimijoilla on oltava rooli, viitaten siihen, että ehdotetut elintarvikejätteen vähentämistavoitteet eivät tällä hetkellä sisällä alkutuotantoa. Viitaten suosituksiin 5 ja 6 maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto korosti sidosryhmien osallistumisen merkitystä EU:n elintarvike- ja maatalouspolitiikan kehittämisessä ja totesi, että Euroopan komissio käynnistäisi strategisen vuoropuhelun keskustellakseen EU:n maatalouden tulevaisuudesta. Viitaten hyvän kauppatavan

vastaisia käytäntöjä koskevaan suositukseen maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto ilmoitti, että jäsenvaltioiden valvontaviranomaiset seuraavat tiiviisti hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä ja että viljelijöiden tukeminen heidän neuvotteluvoimansa osalta muiden elintarvikeketjun toimijoiden kanssa on ollut perusteena myöntää viljelijöille poikkeuksia kilpailusäännöistä, laatia kestävyyssopimuksia ja muita tuottajajärjestöjen tukemiseksi toteutettuja toimenpiteitä. Lyhyesti sanottuna kansalaisten suositukset ovat Euroopan komission nykyisten ja tulevien suunnitelmien mukaisia.

Ranskan maatalous- ja elintarvikeomavaraisuusministeriö kiitti kansalaisia heidän työstään ja suosituksistaan, joilla tuetaan kansallisella tasolla laadittuja linjauksia ja erityisesti alueellista ulottuvuutta. Ranskassa tuetaan viljelijöiden toiminnan aloitusta, lyhyitä toimitusketjuja sekä kestävien ja laadukkaiden elintarvikkeiden tarjoamista ruokaloissa alueellisten elintarvikehankkeiden avulla. Tällaisia hankkeita on tällä hetkellä 430, ja niitä on valmisteltu yhteisin toimin. Elintarvikejätteen syntymisen ehkäiseminen on yksi ulottuvuuksista, joita hankkeissa voidaan käsitellä. Lisäksi Ranskassa on verkostoja (kuten REGAL), joissa keskitytään täysin elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen. Elintarvikkeiden lahjoittamista koskevien taloudellisten kannustimien osalta Ranskan verosäännöissä sallitaan yhtiöverohyvitykset jopa 60 prosenttiin asti lahjoitettujen elintarvikkeiden nettokirjanpitoarvosta. Lainsäädännössä edellytetään lisäksi, että tietyt sidosryhmät tekevät ruokapankkien kanssa kumppanuussopimuksia ylijäämäelintarvikkeiden lahjoittamisesta sekä hallintasuunnitelman lahjoitettujen elintarvikkeiden laadun varmistamiseksi. Ranskan ministeriö korosti, että on tärkeää lisätä tietoisuutta terveellisten kausituotteiden kulutuksesta, ja totesi, että koulujen opetussuunnitelmaan sisältyy elintarvikkeita ja makua koskevaa opetusta ja että tulevaisuudessa saatetaan vaatia hedelmien ja vihannesten kausiluonteisuutta koskevien tietojen esittämistä pinta-alaltaan yli 400 neliömetrin kokoisissa myymälöissä.

COPA COGECA kiitti kansalaisia kattavista suosituksista ja mainitsi heidän todenneen, että viljelijät eivät ole kiinnostuneita tuhlaamaan tuotettuja elintarvikkeita ja että markkinoilla on valtaaan liittyvää epätasapainoa. Suosituksen 1 osalta COPA COGECA suhtautui myönteisesti ehdotuksiin, joiden tavoitteena oli lisätä tuottajien vaikutusmahdollisuuksia ja vähentää valtaaan liittyvää epätasapainoa elintarvikkeiden arvoketjussa valvomalla hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. COPA COGECA ilmaisi huolensa suosituksesta käyttää lähintä mahdollista tuottajaa, koska se voi olla ristiriidassa kilpailusääntöjen kanssa eikä ehkä tuota toivottuja tuloksia. COPA COGECA suhtautui myönteisesti pyrkimykseen edistää ulkoisesti virheellisten hedelmien ja vihannesten suoraa myyntiä ja korosti kaupan pitämistä koskevien vaatimusten merkitystä markkinoiden ”yhteisenä kielenä”, jolla varmistetaan korkea laatu ja vältetään markkinoiden vääristyminen, sekä selvensi, että näitä vaatimuksia ei sovelleta suoramyyntiin. COPA COGECA antoi esimerkkejä aloitteista, joissa maanviljelijät ja maatalousosuuskunnat ovat mukana, kuten Unkarin pilottiohjelma. Siinä yhdistetään Hungarian Food Bank Association ja Budapestin tukkumarkkinat myyntipaikkojen löytämiseksi ulkoisesti virheellisille hedelmille ja vihanneksille. Alankomaissa on vastaavanlainen hanke, jossa ulkoisesti virheelliset hedelmät ja vihannekset jalostetaan elintarvikkeiksi. Suosituksen 2 osalta COPA COGECA kannatti paikallisten tuotteiden tukemista, koska se tuo viljelijät lähemmäs kuluttajia ja voi auttaa lisäämään elintarvikkeiden arvostusta (esimerkiksi käynnissä olevat hankkeet Italiassa, Itävallassa ja Suomessa). Suosituksen 7 osalta COPA COGECA korosti tarvetta määrittellä, mitä kausielintarvikkeet ja paikalliset elintarvikkeet ovat.

FEBA kiitti kansalaisia heidän suosituksistaan ja keskittyi elintarvikkeiden lahjoittamiseen erityisesti sellaisessa yhteydessä, jossa ylijäämäelintarvikkeiden lahjoittaminen vähenee ja hyväntekeväisyysjärjestöjen elintarvikkeiden kysyntä kasvaa, kun taas sekä avun tarpeessa olevien ihmisten määrä että ruokapankkien toimintakustannukset kasvavat (johtuen inflaatiosta ja Venäjän

Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan liittyvien energiakustannusten kasvusta). Ruokapankit käsittelevät monia kansalaisten suosituksissa korostuneita aloja ja erityisesti taloudellisen tuen tarvetta, digitaalisia välineitä sekä tietojen keräämistä ja jakamista. Kansalaisten suositukset on jaettu ja niistä on keskusteltu verkostossa. Kansallisia politiikkoja koskevan tiedon jakamiseksi on järjestetty vertaisvaihtoja sekä vierailuja, joilla helpotetaan tiedon vaihtoa EU:n ulkopuolisten ruokapankkien kanssa (esimerkiksi Moldovassa). FEBA myös järjesti Dublinissa jäsentensä kanssa tapaamisen, jonka aiheen oli digitaalisten välineiden käyttö. Lisäksi FEBA vakuutti kansalaisille, että työ elintarvikkeiden lahjoittamisen helpottamiseksi oli käynnissä ja että sitä jatkettaisiin. Se muistutti tämän osalta käydyistä keskusteluista vuotuisessa kokouksessaan sekä ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin meneillään olevasta arvioinnista, joka koskee elintarvikkeiden lahjoittamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.

Paneelin jäsenten annettua ensimmäiset vastaukset kansalaisten suosituksiin moderoinnissa kehotti kokoukseen osallistujia paikan päällä ja verkossa esittämään kysymyksiä. Eräs kansalainen kysyi, onko muissa valtioissa kuin Ranskassa käytössä elintarvikkeiden lahjoittamista koskeva verokannustinjärjestelmä. **Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto** vastasi, että esimerkiksi Portugalin, Italian ja Espanjan kaltaisissa maissa sovelletaan tällaisia toimenpiteitä ja että Euroopan komission vuonna 2017 hyväksymiin elintarvikkeiden lahjoittamista koskeviin suuntaviivoihin sisältyy osio EU:ssa tuolloin sovelletuista verokannustimista. **FEBA** vahvisti, että edellä mainitut maat soveltavat verokannustimia edistääkseen elintarvikkeiden lahjoittamista, ja lisäksi, että myös arvonlisäveron mukautukset lahjoitettavien elintarvikkeiden alentuneen taloudellisen arvon huomioon ottamiseksi ovat tärkeitä. Tämä on toinen verotoimenpide, jota jäsenvaltiot voivat hyödyntää. Verokannustimien lisäksi eräät maat, kuten Italia, ovat yksinkertaistaneet elintarvikkeiden lahjoittamista koskevia hallinnollisia menettelyjä elintarvikealan toimijoiden osalta (verrattuna menettelyihin, joita sovelletaan elintarvikkeiden hävittämiseen tai muihin ylijäämäelintarvikkeiden käyttötarkoituksiin). **Ranskan ministeriö** täsmensi lisäksi, että verokannustimien rinnalla hyväntekeväisyysjärjestöille annetaan tukea, jonka avulla ne voivat saada suoraan terveellisiä ja laadukkaita tuotteita (Better food for all -aloite, johon myönnetään 100 miljoonaa euroa vuonna 2024).

International Food Waste Coalition huomautti ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevälle EU:n foorumille ja erityisesti maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosastolle, että on tärkeää yhdistää elintarvikkeiden laadun ja paikallisuuden sekä lyhyiden toimitusketjujen vaikutus seuraukseen, joka näillä on elintarvikejätteeseen koko elintarvikkeiden arvoketjussa, koska tältä alalta on puutteellista tietoa. **Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto** vastasi, että Euroopan komissio tekee parhaillaan tutkimusta tällä alalla ja että kaikkien sidosryhmien välillä on jatkettava tietojenvaihtoa siitä, miten paikalliset elintarvikejärjestelmät voivat auttaa ruokahävikin ja elintarvikejätteen torjunnassa. Näin voidaan vastata myös elintarviketurvan haasteisiin ja samalla noudattaa sisämarkkinoita koskevia sääntöjä (eli paikalliset tarpeet on määriteltävä huolellisesti eikä niitä saa rinnastaa kansallisiin tarpeisiin). Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto korosti myös, että on tärkeää ymmärtää kuluttajakäyttäytymisen ohjaavia tekijöitä elintarvikejätteen osalta ja muiden tekijöiden, kuten aterian suunnitteluun ja valmistukseen käytetyn ajan, arvostuksen ja elintarvikkeita koskevan tietämyksen, merkitys.

Eräs kansalainen kysyi, onko kilpailuoikeuden ja paikallisten tuottajien priorisoinnin välistä yhteyttä mahdollista kehittää. **Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto** vastasi, että EU:n sisämarkkinat takaavat tavaroiden, ihmisten, palvelujen ja pääoman vapaan liikkuvuuden ja tuovat kansalaisille monia etuja. Kilpailun on oltava oikeudenmukaista sekä näin ollen avointa ja läpinäkyvää. Ei ole esimerkiksi mahdollista luoda velvoitteita, jotka suosisivat kansallista tuotantoa muiden jäsenvaltioiden tai kauppakumppaneiden tuotantoon verrattuna. Tältä osin maatalouden ja maaseudun

kehittämisen pääosasto korosti hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin seurantaa ja täytäntöönpanoa koskevan suosituksen merkitystä sekä selitti myös, että kilpailusääntöjen soveltamista elintarvikeketjujen kestävyyttä edistäviin kollektiivisiin aloitteisiin on selvennetty. Paikallisia ja lyhyitä toimitusketjuja voidaan suosia YMP:n strategiasuunnitelmissa. Haasteena on laajentaa niitä, välttää nationalistisia lähestymistapoja ja selvittää, miten alueita voidaan parhaiten palvella.

Moderoiija pyysi paneeliin osallistuneilta kansalaisilta lyhyitä loppulausuntoja. Kansalaiset totesivat suhtautuvansa myönteisesti ehdotettujen suositusten saavuttamaan edistykseen, kuten tietojen keräämisen asettamiseen etusijalle, elintarvikkeiden lahjoittamista koskeviin verokannustimiin, hyvien käytäntöjen jakamisen kannustamiseen kaikkialla EU:ssa ja tietoisuuden lisäämiseen sekä ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevästä EU:n foorumista että kansalaisten roolista muutoksen edistäjänä. Myös sosiaalisen median roolia korostettiin elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisen edistämisessä.

Kansalaiset kysyivät, voisiko yhtenä vaihtoehtona olla vähittäismyynnistä pois heitettyjä elintarvikkeita koskevan veron käyttöönotto. **Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto** vastasi, että jotkin kunnat ovat ottaneet käyttöön verokannustimia, kuten järjestelmiä, joilla vähennetään jätteenkäsittelykustannuksia elintarvikkeita lahjoittavien yritysten osalta. Kansalaiset kysyivät, suunnittelee Euroopan komissio mahdollisia muutoksia kilpailulainsäädäntöön, jotta joidenkin vähittäismyyjien olisi pakko ostaa tuotteita paikallisesti, kun otetaan huomioon lyhyiden toimitusketjujen mahdollinen myönteinen vaikutus elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen. **Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto** vastasi, että vaikka elintarvikkeiden kestävyteen laajemmin liittyviä kilpailusääntöjä käsitellään parhaillaan, tarvitaan selkeämpää näyttöä siitä, että tällaisilla toimilla olisi myönteinen vaikutus elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto totesi, että Euroopan komissio selvittää tarkemmin laajemman keskustelun yhteydessä kestäviin elintarvikejärjestelmiin siirtymisestä, miten alueellisia elintarvikejärjestelmiä voidaan tukea. Jotta voidaan edetä nopeasti, kansalaiset korostivat, että tarvitaan näyttöön perustuvia toimia, joissa keskitytään helposti toteutettaviin ratkaisuihin ja joilla voidaan saada aikaan merkittävimmät tulokset, sekä järjestelmällinen lähestymistapa koko elintarvikkeiden arvoketjussa.

6. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen kansalaispaneelin suositusten esittely ja keskustelu paneelin jäsenten kanssa (aihekokonaisuus II: Elintarvikeyrityksiä koskevat aloitteet) ([PDF](#))

Aihekokonaisuuden II (elintarvikeyrityksiä koskevat aloitteet) parissa työskennelleet eurooppalaisen kansalaispaneelin edustajat esittelivät [suositukset 8–15](#). Tämän jälkeen he keskustelivat paneelin jäsenten kanssa, joihin kuului edustajia Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosastosta, Suomen maa- ja metsätalousministeriöstä, EUROCOMMERCEsta ja International Food Waste Coalition -organisaatiosta.

Suosituksen 13 osalta **terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto** piti kannustavana kansalaisten vahvaa tukea EU:n tasolla asetettaville määrällisille elintarvikejätteen vähentämistavoitteille. Tavoitteiden saavuttaminen on jäsenvaltioiden vastuulla, mutta tarvittavat toimenpiteet ovat niiden vapaasti määriteltävissä. Tämä lähestymistapa esitettiin Euroopan komission 5. heinäkuuta hyväksymässä lainsäädäntöehdotuksessa, josta Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto neuvottelevat parhaillaan. Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto totesi, että ehdotuksessa ei vain aseteta suuntaviivoja, vaan se sisältää oikeudellisesti sitovia tavoitteita, joiden

mukaan jäsenvaltioiden on vähennettävä elintarvikejätettä jalostuksessa/valmistuksessa 10 prosenttia ja vähittäismyynissä ja kulutuksessa asukasta kohti yhteen laskettuna 30 prosenttia. Nämä vähennykset tulee saavuttaa vuoteen 2030 mennessä, ja vertailukohtana on perusvuosi 2020. Terveiden ja elintarvikeeturvallisuuden pääosasto kertoi lisäksi, että EU:n jätelainsäädännössä vahvistetaan jo nyt kansalaisten suosituksia vastaava elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskeva hierarkia ja erityisesti sen priorisointi, että ylijäämäelintarvikkeet käytetään ihmisten ravinnoksi.

Suosituksen 8 osalta terveyden ja elintarvikeeturvallisuuden pääosasto korosti, että nykyisin on olemassa monia verkostoja ja digitaalisia välineitä, joilla helpotetaan ylijäämäelintarvikkeiden uudelleenjakelua elintarvikealan toimijoiden ja ruokapankkien/hyväntekeväisyysjärjestöjen välillä sekä suoraan kuluttajille. Tällaisen jakelun järjestäminen EU:n tasolla ei ole mahdollista etenkin sellaisten elintarvikkeiden osalta, joiden säilyvyysaika on päättymässä.

Suosituksiin 11, 12 ja 14 viitaten terveyden ja elintarvikeeturvallisuuden pääosasto oli tyytyväinen siihen, että kansalaiset vahvistivat uudelleen tarpeen ottaa käyttöön näyttöön perustuva lähestymistapa, jolla ohjataan kaikkien toimijoiden tehokasta elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä, korostaen tietojen ja tulosten seurannan sekä avoimuuden varmistamisen merkitystä. Kun jäsenvaltiot raportoivat elintarvikejätteen määristä vuosittain, EU:lla on hyvät edellytykset seurata edistymistään maailmanlaajuisten ja EU:n tavoitteiden saavuttamisessa. Vaikka jäsenvaltiot veloitetaan ilmoittamaan elintarvikejätteen määristä elintarvikeketjun kussakin vaiheessa yhteisen menetelmän mukaisesti, kansalliset viranomaiset voivat mukauttaa tällaisia menetelmiä jäsenvaltioiden kansalliseen tilanteeseen ja erityispiirteisiin. Siltä osin kuin on kyse elintarvikealan toimijoiden tietojen keräämiseen osallistumisesta, jotkin jäsenvaltiot vaativat yrityksiä seuraamaan elintarvikejätettä ja toiset tukevat yrityksiä elintarvikejätteen määrittämisessä ja ehkäisemismekanismien käyttöönotossa. EU:n tasolla Euroopan komissio kannustaa myös elintarvikealan toimijoita sitoutumaan elintarvikejätteen vähentämiseen elintarvikealan vastuullista yritystoimintaa ja markkinointia koskevien käytäntösääntöjen avulla.

Terveyden ja elintarvikeeturvallisuuden pääosasto korosti, että Euroopan komissio pyrkii ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin kautta edistämään näyttöön perustuvien parhaiden käytäntöjen jakamista. Euroopan komission yhteinen tutkimuskeskus on kehittänyt arviointikehyksen. Se auttaa kaikkia toimijoita arvioimaan toimiensa tehokkuutta, ja sillä arvioidaan säännöllisesti EU:ssa täytäntöönpanut elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevia aloitteita. Euroopan ympäristökeskus tarkastelee ja arvioi säännöllisesti myös jäsenvaltioiden kansallisia elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevia ohjelmia. Terveiden ja elintarvikeeturvallisuuden pääosasto toisti, että EU:n Horisontti Eurooppa -ohjelmasta rahoitetut tutkimus- ja innovointihankkeet tarjoavat tietoa ja oppeja, jotka helpottavat tiedottamista elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisestä ja tietämyksen lisäämistä siitä, miten sosiaaliset normit vaikuttavat käyttäytymiseen ja elintarvikejätteen syntymiseen ([CHORIZO](#)-hanke). Käynnissä olevassa [SISTERS](#)-hankkeessa puolestaan tutkitaan elintarvikejätteeseen liittyvää pakkauksia koskevaa innovointia ja pannaan täytäntöön toimitusketjun logistiikassa käytettäviä ”älykkäitä” säiliöitä.

Suomen maa- ja metsätalousministeriö piti kansalaispaneelin työtä hyvin rakentavana ja hyödyllisenä ja viittasi erityisesti suosituksiin 10, 13 ja 15. Suomessa elintarvikejätettä on mitattu vuodesta 2008 lähtien, eivätkä hotellit ja ravintolat saa heittää ruokaa pois, jos sitä voidaan vielä käyttää kulutukseen. Logo (suositus 10) on eräänlainen laatumerkki, ja se voisi olla hyödyllinen tunnistettaessa yrityksiä, jotka hallinnoivat elintarvikkeita hyvin. Logo myös lisää kuluttajien tietoisuutta elintarvikepakkausten kautta. Suosituksen 13 osalta Suomen ministeriö totesi, että jätevirran hierarkiasta tulisi olla hyvä yleiskuva, jotta voitaisiin keskittyä ensisijaisiin tavoitteisiin. Suomessa

sovelletaan kansallisella tasolla politiikkoja ja menettelyjä, joilla autetaan avun tarpeessa olevia ihmisiä saamaan elintarvikkeita ja tuetaan yrityksiä, jotka ovat halukkaita lahjoittamaan elintarvikkeita. Näillä politiikoilla ja menettelyillä tuodaan yhteen elintarvikeavun antajat ja saajat. Viitaten suositukseen 15 Suomen ministeriö korosti pakkausten merkitystä elintarvikkeiden suojelussa ja elintarviketurvallisuuden varmistamisessa. Se pani samalla merkille tarpeen parantaa elintarvikepakkauksia elintarvikejätteen vähentämiseksi ja mainitsi, että 0,5–2 prosenttia elintarvikkeiden ympäristövaikutuksista liittyy pakkauksiin.

EuroCommerce kiitti kutsusta, tunnusti kokouksen innostavan luonteen ja antoi palautetta suosituksista 9, 12 ja 15. EuroCommerce muistutti vähittäis- ja tukkumyynnin etuoikeutetusta asemasta tarjonnan ja kysynnän risteyskohdassa, minkä vuoksi se erityisesti osallistuu elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen. Suositukseen 9 viitaten EuroCommerce korosti, että elintarvikejäte ei ole taloudellisesti järkevää yritykselle, koska se aiheuttaa kustannuksia. Sen vuoksi alalla on investoitu merkittävästi tarjonnan ennustamiseen esimerkiksi tekoälyn ja myyntitietojen avulla sen ymmärtämiseksi ja ennakoimiseksi, mitä ostetaan ja milloin. Yritykset tarvitsevat joustavuutta eivätkä niinkään oikeudellisia kehyksiä, jotta ne voivat parhaiten vastata tarjonnan ja kysynnän muutoksiin, jotka ovat keskeisiä elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisessä. EuroCommerce korosti tältä osin vuoropuhelun merkitystä toimitusketjussa. Verokannustimien osalta EuroCommerce ilmaisi kannattavansa elintarvikelahjoituksille nollaverokantaa, jota pidettiin aiemmin esteenä. Pakollisen raportointijärjestelmän osalta EuroCommerce ilmoitti, että monet sen jäsenistä raportoivat jo elintarvikejätteestä vapaaehtoisesti. Tällä tavalla tiedotetaan sekä asiakkaita että sijoittajia ja varmistetaan avoimuus. Elintarvikealan toimijoille on jo asetettu monia pakollisia vaatimuksia myös muun kuin taloudellisia tietoja koskevan raportoinnin osalta. EuroCommerce totesi myös – ilmastositoumusten valossa –, että elintarvikejätteeseen keskitytään entistä enemmän, koska se vaikuttaa kasvihuonekaasupäästöihin. EuroCommerce korosti tulevaa pakkauksia ja pakkausjätettä koskevaa asetusta ja totesi, että pakkauksilla on tärkeä rooli elintarviketurvallisuuden varmistamisessa ja elintarvikkeiden suojelussa ja ne tällä tavoin ehkäisevät elintarvikejätettä. EuroCommerce korosti, että pakkauskokojen on myös oltava sopivia erityyppisille kuluttajille (esimerkiksi yhden hengen kotitaloudet tai suurperheet). Pakkausinnovoinnin osalta EuroCommerce muistutti asianmukaisen lainsäädäntökehyksen merkityksestä, jotta yritykset voivat tehdä tarvittavat investoinnit ja tuotteet voivat tulla markkinoille.

International Food Waste Coalition (IFWC) kiitti kansalaisia heidän sitoutumisestaan ja työstään sekä korosti yksityiselle sektorille annettuihin suosituksiin viitaten, että kaikkien toimitusketjun toimijoiden raportointi elintarvikejätteen määristä on keskeistä ja että yksityinen sektori työskentelee aktiivisesti mittausten standardoinnin parissa myös alakohtaisesti (esimerkiksi laitospöytäkirjoja varten). Siltä osin kuin on kyse logon laatimista koskevasta kansalaisten ehdotuksesta, logoa voitaisiin käyttää myös elintarvikejätettä mittaavien ja raportoivien yritysten palkitsemiseen sekä elintarvikejätteen vähentämistä koskevan toimintasuunnitelman määrittelyssä. IFWC tiedotti meneillään olevasta työstä elintarvikejätteen vähentämisen hallitsemista koskevan ISO-standardin kehittämiseksi ja korosti, että on tärkeää tukea tällaisten standardien täytäntöönpanoa alakohtaisesti esimerkiksi koulutuksen ja muiden toimenpiteiden avulla. IFWC selitti, että elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevat aloitteet edellyttävät toimenpiteitä useilta toimijoilta: esimerkiksi vaikka ravintolat voivat antaa asiakkaan mukaan häneltä syömättä jääneen ruoan, käytäntöä ei voida soveltaa, jos kuluttajat eivät pidä sitä kulttuurisesti hyväksyttävänä. Tämän esteen poistamiseksi toimenpidettä olisi tuettava esimerkiksi tietoisuuden lisäämisellä ja kannustamisella. IFWC korosti, että on tärkeää lisätä tietoisuutta ja edistää sidosryhmien välistä yhteistyötä elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevan kehyksen täytäntöönpanemiseksi ja antaa tukea mukana oleville toimijoille

esimerkiksi vapaaehtoisten sopimusten, tiedotuskampanjoiden, EU:n rahoittamien tutkimushankkeiden ja verkostojen, kuten ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin, kautta.

Paneelin jäsenten annettua ensimmäiset vastaukset kansalaisten suosituksiin moderoi ja kehotti kokoukseen osallistujia paikan päällä ja verkossa esittämään kysymyksiä, viitaten myös chat-keskustelussa esitettyihin kysymyksiin ja huomautuksiin sekä erityisesti pakkauksiin ja kulutustottumuksiin.

Portugalin maatalousministeriö totesi, että EU:n tasolla ei ole mahdollista luoda alustaa elintarvikeyrityksiä koskeville aloitteille ja yhdistää yritykset ruokapankkeihin ja kuluttajiin johtuen tähän liittyvästä kuljetuslogistiikasta. Portugalin ministeriö mainitsi, että jotkin jäsenvaltiot ovat jo panneet täytäntöön tämäntyyppisen alustan kansallisella tasolla sellaisten tuotteiden uudelleenjakelua varten, jotka ovat lähellä niiden viimeistä käyttöajankohtaa tai parasta ennen -päivää, ja kysyi, olivatko ne tehokkaita. Portugalin ministeriön mukaan elintarvikejätteen mittaamiseen EU:n tasolla ei ole yhtä yhdenmukaista menetelmää, mikä viittaa yhtenäisen menetelmän tarpeeseen unionin tasolla. Portugalin ministeriö totesi lisäksi, että vaikka pakkauksia on vähennettävä, ne ovat myös ratkaisevan tärkeitä elintarvikkeiden suojelemiseksi sekä elintarviketurvallisuuden ja kuluttajien tiedottamisen varmistamiseksi.

Liittyen elintarvikealan toimijoiden, ruokapankkien ja kuluttajien yhteentuumiseen digitaalisten alustojen kautta **EuroCommerce** vastasi, että se ei kannata keskitettyä eurooppalaista tietokantaa ja että yritysten yhdistäminen ruokapankkeihin ja kuluttajiin järjestetään paremmin paikallisella tai alueellisella tasolla. Se korosti myös tällaisen uudelleenjakelun logistiikkaan ja käytännön järjestämiseen liittyviä rajoituksia. EuroCommerce vahvisti, että tällaisia aloitteita on jo olemassa paikallisella tasolla ja ne toimivat hyvin.

Pakkausten vähentämisen osalta **Suomen ministeriö** toisti, että tarpeettomia pakkauksia tulisi välttää. Pakkaamista ei kuitenkaan voida välttää kokonaan, koska se on tarpeen elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi.

International Food Waste Coalition korosti, että on tärkeää saattaa yritykset yhteen sellaisissa ensisijaisissa aiheissa, joissa tarvitaan yhteisiä investointeja ja yhteistä tutkimusta, esimerkiksi elintarvikejätteen mittaustavat tietyllä alalla. IFWC totesi, että vapaaehtoiset sopimukset ovat tärkeitä ja edellyttävät jäsenvaltioiden tukea kansallisella tasolla.

Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto huomautti, että jäsenvaltiot, jotka ovat edistyneet merkittävästi elintarvikejätteen vähentämisessä, ovat tehneet yksityisen sektorin kanssa vapaaehtoisia sopimuksia eli julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, joissa on sovittu elintarvikejätteen vähentämistavoitteista. Ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevä EU:n foorumi arvioi parhaillaan tähän mennessä täytäntöön pantuja vapaaehtoisia sopimuksia, jotta näistä kokemuksista saatuja oppeja jaettaisiin.

Moderoi ja pyysi paneeliin osallistuneilta kansalaisilta lyhyitä loppulausuntoja. Kansalaiset korostivat, että EU:n toimielinten olisi varmistettava, että kaikki jäsenvaltiot etenevät yhteisellä tai standardoidulla lähestymistavalla. Kansalaiset korostivat myös lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin suunnitelmien määrittelyn ja saavutetuista tuloksista tiedottamisen tärkeyttä. Viimeksi mainitun osalta vaikka kaikkien kansalaisten on osallistuttava, olisi nuorten tavoittamiseen tähdittävä entistä enemmän pyrkien paitsi tiedon jakamiseen myös motivointiin ja osallistamiseen erityisesti sosiaalisen median kanavien kautta.

7. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen kansalaispaneelin suositusten esittely ja keskustelu paneelin jäsenten kanssa (aihekokonaisuus III: Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen) ([PDF](#))

Aihekokonaisuuden III parissa työskennelleet eurooppalaisen kansalaispaneelin edustajat esittelivät [suositukset 16–23](#). Tämän jälkeen he keskustelivat paneelin jäsenten kanssa, joihin kuului edustajia Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosastosta, Alankomaiden ravitsemuskeskuksesta, Independent Retail Europe -organisaatiosta ja EUFIC:sta.

Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto kiitti kansalaisia heidän konkreettisista suosituksistaan ja korosti, että maakohtainen lähestymistapa on tärkeä, jotta voidaan vaikuttaa kuluttajien käyttäytymiseen sekä toteuttaa toimenpiteitä ja toimia kansallisella ja paikallisella tasolla. Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto korosti, että on ratkaisevan tärkeää ottaa huomioon kuluttajien ruokatottumukset, suhtautuminen ruokaan ja elintarvikejätteeseen sekä heidän tietämyksensä ja osaamisensa elintarvikkeiden hallinnoinnissa elintarvikejätteen välttämiseksi ja heidän motivaationsa toteuttaa toimia. EU:n tasolla ylhäältä alaspäin suuntautuva lähestymistapa ei olisi tehokas keino torjua kuluttajien elintarvikejätettä. EU:n tason toimilla pyritään kuitenkin helpottamaan parhaiden käytäntöjen jakamista erityisesti ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin kautta sekä edistämään ja tukemaan jäsenvaltioiden toteuttamia toimia. Euroopan komission elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettamista koskevan lainsäädäntöehdotuksen pitäisi antaa jäsenvaltioille sysäys toteuttaa kunnianhimoisia toimia ja investoida käyttäytymismuutoksen ohjelmiin sekä vahvistaa yhteistyötä koko elintarvikeketjun toimijoiden ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden, kuten tiedeyhteisön, kansalaisjärjestöjen ja rahoituslaitosten, välillä. Joka vuosi 29. syyskuuta järjestettävä ruokahävikin ja elintarvikejätteen torjunnan kansainvälinen teemapäivä tarjoaa tilaisuuden viestiä asiasta. Vuonna 2023 Euroopan komissio kutsui myös kansalaispaneelin mukaan viestintämateriaalin levittämiseen.

Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto totesi, että päiväysmerkintöjen (”viimeinen käyttöajankohta” tai ”parasta ennen”) paremman ymmärtämisen ja käytön edistäminen elintarvikejätteen välttämiseksi on yksi ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin tavoitteista. Sen jäsenet jakavat jatkuvasti alan oppejaan, kokemuksiaan ja parhaita käytäntöjään foorumin, sen asiaa käsittelevän alaryhmän sekä ruokahävikin ja -jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevan EU:n verkkoportaalin kautta. Viitaten päiväysmerkintäsääntöjen tarkistamiseen (josta ilmoitettiin kansalaispaneelille sen ensimmäisessä kokouksessa joulukuussa 2022) Euroopan komissio oli tutkinut jäsenvaltioiden kanssa, voitaisiinko tätä aloitetta jatkaa yhdessä elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettamista koskevan lainsäädäntöehdotuksen kanssa. Vaikka jäsenvaltiot kannattivat yhdenmukaistettua lähestymistapaa päiväysmerkintöjen alalla, useimmat korostivat tarvetta pohtia edelleen sopivinta sanamuotoa ja tarvetta lisätä kuluttajatutkimusta. Jotkut esittivät, että olisi investoitava enemmän siihen, että kuluttajille tiedotetaan paremmin nykyisistä päiväysmerkintöjen periaatteista. Lisäksi sen sijaan että tätä kysymystä käsiteltäisiin erillään, useimmat jäsenvaltiot pitivät suositeltavampana käsitellä sitä osana sellaisten elintarvikkeiden merkintäsääntöjen laajempaa tarkistamista, jonka osalta työ on vielä kesken.

Suosituksen 16 osalta terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto täsmensi, että ruokahävikin käsittely on ruokahävikkiä ja ruokajätettä käsittelevän EU:n foorumin asialistalla ja että ruokahävikin ja ruokajätteen seuranta käsittelevän alaryhmän puitteissa jaetaan jatkuvasti tietoja. Terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto selitti, että maatilalla tapahtuvaa elintarvikehävikkiä ei käsitellä jätepuitedirektiivissä, koska tällaista materiaalia ei pidetä jätteenä ja asian ulottuvuudesta ei ole luotettavia tietoja. Euroopan komissio tutkii edelleen ruokahävikkiä ja keinoja sen ehkäisemiseksi

ottaen huomioon asiaankuuluvan EU:n rahoittamien tutkimushankkeiden puitteissa tehdyn työn. Esimerkiksi [FOLOU](#)-hankkeella pyritään laatimaan luotettava menetelmä alkutuotannon elintarvikehävikin määrittämiseksi keskittyen hävikkiin, jota esiintyy tuotteissa siinä vaiheessa, kun ne ovat sadonkorjuuvalmiita jatkuen aina sadonkorjuuseen asti.

Alankomaiden ravitsemuskeskus kiitti kansalaisia innostavasta työstä ja viittasi erityisesti kuluttajakampanjoihin liittyviin suosituksiin 17 ja 20. Alankomaiden ravitsemuskeskus korosti, että kuluttajien tietoisuuden lisääminen ja toimintanäkökulman tarjoaminen ovat ratkaisevan tärkeitä motivoitaessa kuluttajia vähentämään ruokahävikkiä. Alankomaat on saavuttanut 23 prosentin vähennyksen kotitalouksien ruokahävikissä vuodesta 2015 lähtien, ja se jatkaa ponnistelujaan erityisesti järjestämällä kansallisen kampanjan ”Viikko ilman elintarvikejätettä”. Alankomaiden ravitsemuskeskuksen ja Food Waste Free United -säätiön järjestämä kampanja järjestettiin viidennen kerran vuonna 2023. Siihen osallistui laaja joukko sidosryhmiä, ja siinä keskityttiin elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisen ja ilmastotoimien väliseen yhteyteen. Aloitteen onnistuminen liittyi julkisten ja yksityisten sidosryhmien aktiiviseen yhteistyöhön ja resurssien yhdistämiseen tiedotuksen lisäämiseksi sekä koulutukseen liittyvien ja kotona käytettävien käytännön mittausvälineiden tuottamiseen. Alankomaiden ravitsemuskeskus kannusti muita jäsenvaltioita järjestämään vastaavia kampanjoita ja suositteli toimien keskittämistä yhdelle viikolle, jotta aihe voidaan nostaa korkealle asialistalla. Seitsemän päivän aikana toteutettavat toimet eivät kuitenkaan riitä, ja jatkuvia toimia tarvitaan koko elintarvikkeiden arvoketjussa, jotta kuluttajien on helpompi heittää pois vähemmän elintarvikkeita.

Myös **Independent Retail Europe** kiitti kansalaisia tästä työstä ja korosti valistuksen tärkeyttä kuluttajien elintarvikejätteen vähentämisessä ja kuluttajien auttamisessa hallitsemaan paremmin elintarvikkeita. Kuluttajavalistus koskee jäsenvaltioita. Vähittäismyyjät voivat toimia yhteistyössä muiden talouden toimijoiden kanssa ja auttaa tiedottamaan, avustamaan ja helpottamaan elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisessä monien erilaisten välineiden, kuten julkaisujen ja sovellusten, avulla. Vähittäismyyjät eivät kuitenkaan voi valvoa sitä, mitä kuluttajat päättävät heittää pois. Siksi vähittäismyyjiä ei voida asettaa vastuuseen elintarvikejätteestä kuluttajatasolla. Lähellä viimeistä käyttöpäivää olevien tuotteiden myynninedistämistä koskevan suosituksen 23 osalta Independent Retail Europe totesi, että tämä on jo laajalle levinnyt käytäntö, koska elintarvikkeiden myymättä jättäminen on kustannus vähittäismyyjille. Vähittäismyyjillä on monia erilaisia tapoja tiedottaa asiakkaitaan (esimerkiksi tarrat ja muut myymälän sisäiset myynninedistäm välineet), ja ne ovat parhaassa asemassa tunnistaakseen tehokkaimmat tavat tätä varten. Näin ollen on tärkeää, että ostajat kuluttavat myydyt tuotteet, sillä muuten elintarvikejäte siirtyy vähittäismyynnistä kotitalouksiin. Independent Retail Europe selitti, että vähittäismyyjät osallistuvat aktiivisesti elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen tarjonnan ja kysynnän hallinnalla, hintakampanjoilla, ylijäämäelintarvikkeiden uudelleenjaolla ruokapankeille ja myymättömien elintarvikkeiden jatkojalostuksella (esimerkiksi keittojen tai mehujen valmistaminen). Vaikka vähittäismyyjät tiedottavat aktiivisesti kuluttajille elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisestä, Independent Retail Europe ei kuitenkaan ollut samaa mieltä siitä, että elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemistä koskevia kampanjoita olisi järjestettävä juhlapäivien aikaan, kuten Alankomaiden ravitsemuskeskus mainitsi.

European Food Information Council (EUFIC) viittasi suositukseen 16, joka koskee korjaamatta jätettyjen elintarvikkeiden säästämistä ja tällaisista mahdollisuuksista tiedottamista kuluttajille ja viljelijöille. EUFIC antoi esimerkkinä Gentin kaupungissa järjestetyn tiedotuskampanjan, jossa elintarvikeneuvosto laati yhteistyössä paikallisen kansalaisjärjestön kanssa digitaalisen kartan tiedottaakseen kuluttajille, mistä voi kerätä ilmaiseksi hedelmiä. EUFIC totesi, että Ranskassa SOLAAL-niminen järjestö kokoaa yhteen maatalous-, elintarvike- ja jakelualan toimijoita ja kannustaa

elintarvikelahjoituksiin, myös korjaamatta jätettyjen elintarvikkeiden osalta. Järjestö perusti kansallisen maatalouselintarvikkeiden lahjoituspäivän yhteistyössä maatalous- ja elintarvikeomavaraisuusministeriön kanssa. Suosituksista 18 ja 21 EUFIC totesi, että koulujen ruokakasvatusta on toteutettu joissakin maissa, kuten Unkarissa, jossa kansallinen elintarvikejätteistä vastaava viranomais on kehittänyt koulutusohjelman ja tavoittanut yli 25 000 lasta vuodesta 2017 lähtien sekä tarjonnut koulutusta ja mentorointia 1 800 opettajalle. Muissa maissa, kuten Suomessa, elintarvikejätteisiin liittyvä kasvatus on integroitu opetussuunnitelmiin ympäristökestävyyttä käsittelevissä oppiaineissa, kuten ympäristöopissa, maantieteessä ja kotitaloudessa, ja Suomen Ruokavirasto on kehittänyt aiheeseen liittyvää opetusmateriaalia. Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö on laatinut yhteistyössä IFWC:n kanssa ala- ja yläkoulun oppilaille tarkoitettuja oppaita, joissa teemana on elintarvikejäte ja jotka ovat saatavilla organisaation verkkosivustolla kymmenellä eri kielellä. Koulutusoppaissa lapsille opetetaan elintarvikejätteen sosiaalisista, ympäristöön liittyvistä ja taloudellisista vaikutuksista, elintarvikejätteen vähentämisen hyödyistä sekä siitä, mitä elintarvikejätteelle voidaan tehdä ja miten hyviä tottumuksia voidaan opettaa perheille ja ystäville. Elintarvikkeiden jakamista koskevan suosituksen 19 osalta EUFIC viittasi elintarviketurvallisuuteen liittyviin haasteisiin, kun sitä tehdään digitaalisten alustojen kautta. EUFIC antoi esimerkin siitä, miten tämä voidaan ratkaista, ja mainitsi Helsingissä olevan yhteisöjääkaapin, johon kuluttajat voivat lahjoittaa ja josta voi hakea ylijäämäelintarvikkeita henkilökunnan varmistamiseksi, että elintarviketurvallisuusmenettelyjä noudatetaan oikein (esimerkiksi elintarvikkeita voidaan lahjoittaa vain avaamattomissa pakkauksissa). Helsingin kaupunki hyväksyy toiminnan vuosittain, jotta elintarviketurvallisuusriskit minimoidaan ja jotta tarjotaan koulutusta ja välineitä, joiden avulla muut voivat perustaa tällaisia yhteisöjääkaappeja.

Paneelin jäsenten annettua ensimmäiset vastaukset kansalaisten suosituksiin moderoija kehotti kokoukseen osallistujia esittämään kysymyksiä (paikan päällä ja verkossa) ja viittasi joihinkin vastaantottuihin huomautuksiin koulutustoimintaan liittyen.

RÉGAL Normandie totesi, että kuluttajien tietoisuuden lisäämisellä on rajansa käyttäytymisen muutoksen osalta ja tutkimustulokset osoittavat, että käytännön toimet, kuten opastaminen ruoanlaitossa tähteiden avulla, voivat olla vaikuttavimpia.

Slovenian maa- ja metsätalous- sekä elintarvikeministeriö kannusti nuoria osallistumaan esimerkiksi tämänpäiväisiin keskusteluihin kansalaispaneelin kanssa. Slovenian xxx viittasi myös kouluhedelmä-, -vihannes- ja -maitojärjestelmään ja ehdotti, että järjestelmään olisi lisättävä lahjoitetut elintarvikkeet. Slovenian ministeriö huomautti, että vähittäismyyjät lahjoittavat ylijäämäelintarvikkeita, mutta tällaisten toimien vapaaehtoisuudesta aiheutuu rajoituksia, ja ehdotti, että tällaisten aloitteiden tukemiseksi tehtäisiin enemmän. Slovenian ministeriö totesi lisäksi, että viljelijät tarvitsevat ylijäämäelintarvikkeiden käsittelyyn välineitä ja muita vaihtoehtoja tueksi (esimerkiksi jatkojalostus ruokahävikin ja -jätteen välttämiseksi) ja että tällaiset aloitteet olisi sisällytettävä kansallisiin strategisiin suunnitelmiin. Lopuksi Slovenian xxx korosti kaikkien toimijoiden kouluttamisen merkitystä, jotta voidaan saavuttaa halutut tavoitteet.

Vastauksena kansalaisten kommentteihin verkossa **Alankomaiden ravitsemuskeskus** ilmoitti, että tavoittaakseen laajan yleisön ”Viikko ilman elintarvikejätettä” -kampanjan järjestäjät pyrkivät saamaan ilmaista julkisuutta esimerkiksi television keskusteluohjelmissa. **Independent Retail Europe** totesi, että sosiaalisen median käyttö on erittäin tärkeää nuorempien yleisöjen tavoittamiseksi. Se huomautti, että elintarvikejätettä syntyy ajoittain pelkästään kotitalouksien järjestelyihin liittyvien ongelmien vuoksi sekä elintarvikkeiden hallintaa, käsittelyä ja varastointia koskevien tietojen tai osaamisen puutteen vuoksi erityisesti silloin, kun elintarviketta ei voida käyttää ajoissa.

Moderoiija pyysi paneeliin osallistuneilta kansalaisilta lyhyitä loppulausuntoja. Kansalaiset korostivat, että on tärkeää tavoittaa eri kohderyhmät tärkeillä viesteillä asianmukaisten kanavien ja välineiden avulla sekä arvioida tällaisen viestinnän vaikutusta. Elintarvikejätteen syntymisen ehkäiseminen olisi sisällytettävä koulujen opetussuunnitelmiin ja digitalisaation ja tekoälyn koko potentiaali olisi hyödynnettävä. Jäsenvaltioiden olisi keskusteltava keskenään enemmän ja käytettävä kaikkia asiaankuuluvia alustoja tiedon levittämiseen laajalti. Lopuksi kansalaiset olivat luottavaisia siitä, että koska niin monet haluavat auttaa, muutos voisi olla todellinen.

8. Lopetus/yhteenveto

Viestinnän pääosaston puolesta kansalaiskeskustelujen yksikön apulaisyksikönpäällikkö Gaëtane Ricard-Nihoul kiitti kansalaisia ja osallistujia heidän panoksestaan ja kannusti heitä pitämään yhteyttä Euroopan komission viestintäkanavien ja erityisesti ruokahävikin ja -jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevan EU:n verkkoportaalin kautta. Näin kansalaiset voivat pysyä ajan tasalla Euroopan komission elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettamista koskevan lainsäädäntöehdotuksen edistymisestä ja muusta EU:n tasolla käynnissä olevasta työstä sekä jäsenvaltioiden kansallisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta.

Hän kertoi, että Euroopan komissio on siirtymässä kansalaisosallistumisen uuteen vaiheeseen ja että tulevaisuudessa järjestetään enemmän eurooppalaisia kansalaispaneelleja eri aiheista. Hän selitti, että komissio haluaisi perustaa kansalaispaneelien alumniverkoston. Näin alumnit saisivat tietoa kansalaisten osallistumiseen liittyvistä toimista ja voisivat toimia lähettiläinä. Kaikille paneeleihin osallistuneille kansalaisille lähetetään erityinen tiedonanto, jossa kerrotaan, miten osallistua tähän alumniverkostoon.

Puheenjohtaja päätti kokouksen kiittämällä kaikkia osallistujia ja toteamalla, että keskustelut olivat jälleen osoittaneet, että elintarvikejätteen syntymisen ehkäiseminen edellyttää toimia kaikilta yhteiskunnan jäseniltä niin paikallisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Jaetut esimerkit osoittivat, että sitoumukset voidaan muuttaa toiminnaksi ja että on olemassa monia verkostoja ja mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ihmisten, yhteiskunnan ja koko planeetan kannalta näin perustavan tärkeässä asiassa. Vaikka kaikista keskustelun aiheista ei päästy täysin yksimielisyyteen, on sitoutuminen selvää, ja havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi voi hyvinkin olla erilaisia ratkaisuja. Puheenjohtaja ilmaisi luottamuksensa siihen, että kansalaisten sitoutumisen ja tuen valossa Euroopan komission lainsäädäntöehdotus herättää kiinnostusta ja että parlamentti ja neuvosto voivat hyväksyä sen nopeasti ja muodossa, joka on kunnianhimoinen. Lopuksi puheenjohtaja toisti, että terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston vuoropuhelu kansalaisten kanssa oli ollut erittäin rikastuttava kokemus, ja kiitti kansalaisia heidän uutterasta työstään sekä foorumin jäseniä tämänpäiväisestä keskustelusta ja palautteesta.